

НАУЧНА СЕСИЯ ПО СЛУЧАЙ
220-ГОДИШНИНАТА НА „ИСТОРИЯ
СЛАВЕНОБОЛГАРСКАЯ“

На 14 и 15 октомври 1982 г. в Пловдив се състоя научна сесия по случай 220-годишнината от написването на Паисиевата „История славеноболгарская“. Тя бе организирана от Пловдивския университет „Паисий Хилендарски“, Центъра за българистика при Българската академия на науките, Окръжния съвет за култура в Пловдив и Дружеството на българистите-филолози в Пловдив. Сесията бе открита с кратко въстъпително слово от доц. Ив. Койнаков, ръководител на Катедра по литература в Пловдивския университет. Приветствия към участниците поднесе доц. Васил Миховски, заместник-реktor на Пловдивския университет, и Стоян Радев, заместник-директор на Центъра за българистика.

Деловата работа на сесията започна с въстъпителния доклад на акад. П. Диневков „Препрочитайки „История славеноболгарская“, в който бяха съобщени резултатите от един нов прочит на безсмъртната творба на хилендарския монах. Като опорна точка за този нов прочит П. Диневков използва неотдавна издадената „История на България“ на Блазиус Клайнер. Написана на латински език през 1761 г. — една година преди Паисиевата история, — тя в някои отношения напомня за нея, а в други съществено се различава. Но в случая и приликите, и разликите представляват интерес. В своя доклад П. Диневков се спира по-специално на проблема за читателя на Паисиевата история, като направи интересен паралел с читателя на Алевковия „Бай Ганьо“ и с читателя на Йордан Радичков. „Новият прочит на „История славеноболгарская“ разкрива нови нейни нюанси. Толкова изследваният текст на Паисиевата история все още крие тайни“ — подчерта в заключение докладчикът.

След това бяха прочетени още 18 доклада, които осветлиха различни страни от делото на Паисий и неговата епоха. Един от най-интересните между тях беше докладът на проф. Велчо Велчев „Делото на Паисий Хилендарски в измеренията на общоевропейското културно развитие“. След като разгледа обществено-политическите и икономическите отношения в атовската монашеска република през XVIII в., В. Велчев подчерта, че това именно е духовната атмосфера, в която израства Паисий и която допринася да бъде замислена и написана неговата „История славеноболгарская“. Същевременно докладчикът отбеляза, че Паисий е тясно свързан с идеите на своя XVIII в., че е носител на някои типични ренесансови черти.

Делото на Паисий бе разглеждано в измеренията на европейския XVIII в. и в доклада на Милан Копески (Бърно) „Няколко бележки към произведението на Паисий Хилендарски от гледището на теорията на литературата и на историята на чешката литература от втората половина на XVIII в. „Като постави интересния въпрос за жанровата природа на „История славеноболгарская“, чехословашкият учен обърна внимание върху различията в термините „хроника“ и „история“ в чешката книжовна традиция. Според него жанрът на Паисиевата история следва да се определи като история с елементи на мемоари, биография, автобиография и генеалогия. Милан Копески направи паралел с типологически близкото произведение от чешката литература „Добра земя значи чешка земя“ от 1754 г., проникнато не само от силен патриотичен патос, но и от идеята за общославянска солидарност. Твърде интересен с оглед на определянето на жанровата природа на Паисиевата история бе и докладът на Юлия Николова „Жанровата специфика на „История славеноболгарская“. Тук Паисиевата творба бе определена като учебник по история с коментар или поточно като коментирана история на България. Значителен интерес предизвиква също и докладът на Божидар Райков „Животът на Паисий в светлината на новите проучвания“, където бе направен критичен преглед на съществуващите указания за биографията на Паисий — от датата и мястото на неговото раждане до датата и мястото на неговата смърт. По-специално внимание бе обърнато на откритите през последните години документи: Хилендарската кондика от XVIII в., Карловацкият договор от 15 юли 1761 г. и едно собственооръчно писмо на Паисий от 12 август 1773 г.

Няколко доклада бяха посветени на интересния проблем за връзката на Паисий със Средновековието: „История славеноболгарская“ и средновековната традиция“ на Донка Петканова, „Паисий и Средновековието“ на Клео Протохристов и „Паисий Хилендарски за делото на Кирил и Методий“ на Георги Петков. В двата взаимно допълващи се доклада на Донка Петканова и Клео Протохристов Паисиевото дело бе разглеждано като явление на границата между две епохи, като органична слив от традиционното светоусещане и ренесансовото мислене. Д. Петканова обърна внимание главно на връзката на Паисий със средновековната книжнина, а К. Протохристов показва по един образен и много убедителен начин как средновековното и ренесансовото мислене съжителствуват на страниците на „История славеноболгарская“. В доклада на Г. Пет-

ков бе анализиран един конкретен детайл от сложния и многостранен въпрос за връзките на Паисий със средновековната книжнина — влиянието, което той е изпитал от Константин Костенечки. Според Г. Петков главата за славянските учители в Паисиевата история е построена върху основата на сведения, почерпани от неговото „Сказание за буквите“. Като своеобразна антитеза на тези доклади прозвуча докладът на Константин Мечев „П्राобраз на Априлския бунт от 1876 г. (към идейната оценка на Паисиевия разказ за търновското освободително въстание)“, в който „История славеноболгарская“ бе разглеждана с лице към бъдещето. К. Мечев обърна внимание на една от най-интересните и най-живо написани страници на „История славеноболгарская“ — разказа за въстанието на братята Асен и Петър. Според него Паисий се е спрял толкова подробно на този момент от българската история съвсем случайно — той е искал да внуши на своите читатели и слушатели, че въоръженото въстание е единственият път за отхвърляне на чуждото потисничество.

В пет доклада бяха разглеждани проблеми, свързани с езиковедската проблематика на „История славеноболгарская“. Докладът на Елена Георгиева „Паисий Хилендарски — езиков строител от нов тип на новобългарския книжовен език“ представи Паисий като родоначалник на новобългарския национален книжовен език за разлика от новобългарския преднационален книжовен език, представен в дамаскината книжнина. Ралица Цойнска прочете интересен доклад на тема „Езикът на Паисиевата история и на българската историческа литература през XVIII в.“, в който характеризира езика на Паисий на фона на другите две български исторически съчинения от втората половина на XVIII в. — анонимната Зографска история и Спиридоновата история. С доклада си „Книжовно и народно в лексикалната съчетаемост на „История славеноболгарская“ Здравка Гунова и Сабина Павлова навлязоха в областта на конкретните проучвания. Като анализираха глаголно-имени съчетания, фразеологизми, предлози, наречия и други форми, те стигнаха до извода, че преобладават народните конструкции. До подобно заключение достигна и Виолета Милева в своя доклад „Морфология на глаголният вид в Паисиевата история“ в резултат на направените съпоставки със съответните форми в Троянския дамаскин. Значителен интерес предизвика и докладът на Константин Босилков „За основата и пластовете на Паисиевия език“, в който бяха демонстрирани резултати от извършените статистически проучвания върху лексиката на „История славеноболгарская“.

В други два доклада бяха анализирани резултатите от досегашните проучвания на

„История славеноболгарская“. В доклада на Иван Радев „Паисиевото дело в изследванията на Боян Пенев“ бе посочен приносът на видния наш учен в миналото за утвърждаването на литературоведския подход към Паисиевата история, а в доклада на Ил. Тодоров „Делото на Паисий Хилендарски и българската наука“ бе направен опит да се очертае една цялостна картина на развитието на научния интерес към живота и делото на Паисий; върху основата на направения анализ на досегашните проучвания докладчикът набеляза най-важните задачи, които стоят за изпълнение пред българската наука през следващите години.

Други няколко доклада бяха посветени на паисиевските традиции в българската литература. В доклада „Един поетически вариант на П. Р. Славейков по Паисиевата история“ Владимир Балчев съобщи за един стихотворен преразказ на началото на Паисиевата история, направен от П. Р. Славейков през 40-те години на миналия век. В доклада на Бистра Ганчева „Следи“ от Паисий в творчеството на Вазов и Пенчо Славейков“ бе направена много интересна съпоставка между Вазовото стихотворение „Паисий“ от цикъла „Епопея на забравените“ и образа на Балкана от поемата „Кървава песен“ на Пенчо Славейков. Интерес предизвика и докладът на Владимир Янев „Паисий в творчеството на Димитър Талев“, в който убедително и красноречиво бе доказано, че Паисий присъствува трайно в художествения свят на Талев — не само пряко в романа му „Хилендарският монах“, но и опосредствувано в цялото му творчество.

Направеният кратък преглед на тематиката на двудневната научна сесия, посветена на 220-годишнината на Паисиевата „История славеноболгарская“, ни убеждава, че научният интерес към великото дело на Паисий продължава да се разраства. Богатият спектър на Паисиевата проблематика привлича вниманието на учени от различни специалности и от различни поколения. Радостно явление е, че към живота и делото на Паисий наред с широко известните и утвърдени специалисти проявяват интерес и помлади научни работници. В случая особено трябва да се изтъкне успешното представяне на сесията на групата млади преподаватели на Пловдивския университет „Паисий Хилендарски“ Бистра Ганчева, Клео Протохристова, Юлия Николова, Владимир Янев и Георги Петков, както и на младия научен работник от Пловдив Владимир Балчев, чиито доклади заслужено получиха висока оценка по време на разискванията. Подобни прояви несъмнено са гаранция за успешния утрешен ден на българската литературна наука.

Илия Тодоров

SOMMAIRE

A la veille du 110-ème anniversaire de la naissance de Gheorghe Bakalov

Constantin Elenkov — Paradoxes de la négation 3

Profils

Katia Yaneva — David Ovadia 22
 Ludmila Boéva — La notion de la personnalité d'auteur à l'époque de la Renaissance Bulgare 30
 Iliana Monova — Le Souvenir dans la poésie de Dimtcho Dêbélianov 51
 Mikhaïl Vassilev — Le récit étranger aujourd'hui 59
 Yonka Kristeva — Deux romans antiques (I. Particularités idéologiques et artistiques dans la narration du roman „Paragraphe 22“ de Heller. II. Qualités de thématique et de composition du roman „Abattoir 5“ de Vonegutt) 75
 Desiderio Navarro (La Havane) — Eurocentrisme et anti-eurocentrisme dans la théorie littéraire de l'Amérique Latine et l'Europe 95

Problèmes de la traduction poétique

Spass Nicolov — Fidélité à l'original dans l'inspiration poétique 111
A travers la pensée esthétique mondiale
 Hans Magnus Enzensberger — La création d'une poésie 126

Communications scientifiques

K. N. Kantarev — Ivan Radoslavov (1880—1969) 137
A travers la presse étrangère
 Lu dans les revues littéraires de Danemark, de France et du Cuba 145

Revue

Sergheï Raïkov — „Problèmes et profils“, par Boïan Nitchev 151
 Gheorgi Chetov — „Devoir et littérature“, par Stéphane Kolarov 155
 Anisava Milténova — „Poétique de l'ancienne littérature bulgare“, par Krassimir Stantchev 158
 Minko Bentchev — „Une feuille de papier blanche, une plume“ par Bojidar Kountchev; „Créateurs et Parole“ par Panko Antchev 161

Chronique

Ilya Todorov — Session scientifique à l'occasion du 220-ème anniversaire de l'„Histoire slavo-bulgare“ 166

СП. „ЛИТЕРАТУРНА МИСЪЛ“ ПРИЕМА ЗА ПУБЛИКУВАНЕ СТАТИИ С ОБЕМ
ДО 40 СТАНДАРТНИ МАШИНОПИСНИ СТРАНИЦИ. РЪКОПИСИ, НАДВИШАВАЩИ
ТОЗИ РАЗМЕР, НЕ СЕ РАЗГЛЕЖДАТ ОТ РЕДКОЛЕГИЯТА

Адрес на редакцията: сп. „Литературна мисъл“, ул. „Чапаев“ 52
бл. 17, 1113 София, тел. 73-31 (вътр. 39-94)

© Институт за литература
при БАН
1983
с/о Jusauro, Sofia

Технически редактор *К. Иванова*

Коректор *Е. Кетева*

Дадена за набор на 3. II. 1983 г.	Подписана за печат на 27. V. 1983 г.	Формат 70/100/16
Печатни коли 10,50	Издателски коли 13,01	Изд. индекс 9183
Годишен абонамент 12 лв.	Тираж 1650	Отделна книжка 1, 30 лв.

Печатница на Издателството на Българската академия на науките
1113 София, ул. „Акад. Г. Бончев“, бл. 6
Поръчка № 188